Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Nota actief openbaar
Ja

Directoraat Generaal Volksgezondheid
Publieke Gezondheid
Team E

Opgesteld door
[redacted]

Datum
16 augustus 2026

Kenmerk
4498645-1102247-PG

Bijlage(n)
1

Aan Minister VWS

Deadline: 7 september 2026

13/9/26

nota

TER BESLISSING

Landelijk onderzoek donorconceptie [redacted]

1. Aanleiding

Op 2 juni 2026 heeft de Tweede Kamer de motie van het lid Vliegenthart (PRO) aangenomen, welke de regering verzoekt 'om een onafhankelijk onderzoek uit te voeren naar misstanden bij donorconceptie, waarbij historische, juridische, bestuurlijke, medische en ervaringsdeskundige kennis wordt samengebracht en waarbij in ieder geval inzichtelijk wordt gemaakt wat er in het verleden is misgegaan, hoe dat heeft kunnen gebeuren en welke belangen en prikkels daarin een rol speelden'.[1]

2. Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de brief en deze te verzenden aan de Tweede Kamer. Gezien de tijd die nodig is vanaf het geven van de opdracht aan ZonMw voor het uitzetten van de subsidieoproep zou de brief medio september aan de Tweede Kamer moeten worden verzonden. Daarmee kan worden gewaarborgd dat het onderzoek vóór de zomer van 2027 van start kan gaan.

3. Kernpunten

Donorconceptie kent een lange en omstreden geschiedenis, waarin de afgelopen jaren verschillende misstanden aan het licht zijn gekomen, zoals het overschrijden van het maximale aantal nakomelingen per donor en het gebruik van eigen sperma door artsen zonder medeweten van wensouders. Door velen is de vraag gesteld hoe deze en andere misstanden hebben kunnen plaatsvinden en bovendien ontbreekt er een integraal beeld van de geschiedenis van donorconceptie en de misstanden.

Het kabinet geeft daarom opdracht voor een onafhankelijk en multidisciplinair historisch onderzoek naar donorconceptie. Het onderzoek combineert historische, juridische, ethische, bestuurlijke, politieke en medische expertise. Ook zal ervaringsdeskundige kennis worden betrokken bij het onderzoek. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de motie-Vliegenthart.
Het onderzoek heeft de volgende doelen: 1) een integrale geschiedschrijving van de vele facetten van donorconceptie, 2) erkenning bieden aan donorkinderen, ouders en donoren en hun ervaringen in een bredere historische context plaatsen, en 3) lessen trekken voor de toekomst.

[1] Kamerstukken II 2025/26, 36677, nr. 23

Het onderzoek is gericht op het verklaren van ontwikkelingen en misstanden, niet op het aanwijzen van (individuele) schuldigen.

Om de onafhankelijkheid van het onderzoek te waarborgen, wordt het onderzoek uitgevoerd door een externe partij. Hiertoe zijn oriënterende gesprekken gevoerd met ZonMw, NWO en het WODC. Op basis van de gezamenlijke expertise van ZonMw en NWO is besloten de opdracht aan deze partijen te verlenen. ZonMw zal in samenwerking met NWO de subsidieoproep voorbereiden. Naar verwachting zal de subsidieoproep dit najaar opengaan. Het onderzoek start naar verwachting in het voorjaar 2027, heeft een maximale looptijd van twee jaar en moet uiterlijk vóór de evaluatie van de Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting (Wdkb) in 2030 zijn afgerond.

4. Toelichting

a. Financieel-economische gevolgen, arbeidsmarkteffecten en regeldrukeffecten
Er is €650.000 beschikbaar voor het onderzoek. Deze middelen komen uit het bestedingsplan van de Directie Publieke Gezondheid.

b. Juridische aspecten
N.v.t.

c. Politieke en maatschappelijke context
Er is breed draagvlak onder veldpartijen, waaronder Fiom, Stichting Donorkind en Priamos, voor het uitvoeren van een landelijk onderzoek naar de geschiedenis van donorconceptie. Ook bestaat hiervoor brede steun in de Tweede Kamer; alleen Groep Markuszower stemde tegen de betreffende motie.

5. Afstemming
Binnen de directie PG is afgestemd met de financieel adviseur.
Extern heeft afstemming plaatsgevonden met ZonMw, NWO en het WODC.
Daarnaast is input van o.a. Fiom en Stichting Donorkind meegenomen.

6. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

a. Motivering
Tot personen herleidbare gegevens zijn onleesbaar gemaakt vanwege bescherming van de persoonlijke levenssfeer.